

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาการจัดสวัสดิการชุมชนของวัดพระธาตุช่อแฮ ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

๓.๑.๑ ศึกษาข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ(Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวคิด และความสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชนที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก

๓.๑.๒ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ(Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกาอนุฎีกา รวมถึงตำรา หนังสือ งานวิจัย งานนิพนธ์ บทความทางวิชาการ เพื่ออธิบายขยายความเนื้อหาเพิ่มเติมจากในพระไตรปิฎก

๓.๑.๓ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความทางวิชาการ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนขององค์กรสวัสดิการสังคมในยุคปัจจุบัน

๓.๑.๔ ออกแบบสัมภาษณ์และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

๓.๑.๕ นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลกลุ่มประชากรในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

๓.๑.๖ ออกแบบแนวคำถามที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของวัดพระธาตุช่อแฮ

๓.๑.๗ จัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)ตามแนวคำถามที่ออกแบบไว้

๓.๑.๘ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเก็บรวบรวมไว้ตามขั้นตอนต่างๆดังกล่าวข้างต้นมาประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายความตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๓.๑.๙ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๓.๒ แบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์และการจัด สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	การวิเคราะห์ข้อมูลที่แท้จริง ของการจัดสวัสดิการชุมชน ของวัดพระธาตุช่อแฮด้วยวิธี วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูล
--	---	------------------------------

๓.๓ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นตัวแทนกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์กับวัดพระธาตุช่อแฮประกอบด้วยบุคคล ๖ กลุ่ม คือ ๑) พระภิกษุ สามเณร จำนวน ๑๑ รูป ๒) เจ้าหน้าที่วัดพระธาตุช่อแฮ จำนวน ๓ คน ๓) คณะกรรมการวัดพระธาตุช่อแฮ จำนวน ๔ คน ๔) ร้านค้าชุมชนวัดพระธาตุช่อแฮ จำนวน ๓ คน ๕) ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่วัดพระธาตุช่อแฮ และตำบลป่าแดง ๒ หมู่บ้าน จำนวน ๗ คน และ ๖) องค์กรที่เกี่ยวข้องกับวัดพระธาตุช่อแฮ จำนวน ๑๒ องค์กร รวมจำนวนกลุ่มประชากรทั้ง ๖ กลุ่มนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ รูป/คน ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ แบบฟอร์มในการบรรณาธิกรณข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

๓.๔.๒ แบบสัมภาษณ์ ที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้ตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้

๓.๔.๓ แนวคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ร่วมได้แสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงแง่มุมของวัตถุประสงค์ในการศึกษา และยึดหลักการที่ว่าทุกข้อมูลและทุกความคิดเห็นมีความสำคัญที่จะทำให้การวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๓.๕ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ก่อนที่จะนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเอาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบถึงความถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา โดยได้กำหนดประเด็นข้อคำถามเอาไว้อย่างกว้างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และผู้ที่ร่วมทำการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ มีจำนวน ๓ ท่าน คือ

๑) พระครูวิมลกิตติสุนทร,ดร. ตำแหน่ง อาจารย์บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๒) พระราชนทร์ วิจารณ์,ดร. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

๓) รศ.พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ ตำแหน่ง รักษาการหัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

๓.๖.๑ ผู้วิจัยเสนอหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือในการขอความอนุเคราะห์ และขอความสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่วัดพระธาตุซ่อแฮ

๓.๖.๒ ผู้วิจัยได้จัดส่งหนังสือที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย ที่จะไปดำเนินการให้กลุ่มประชากรได้ตอบแบบสัมภาษณ์ และการจัดทำสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)ได้รับทราบ และเพื่อแจ้งแก่ท่านพระครูวิมลกิตติสุนทร เจ้าอาวาสวัดพระธาตุซ่อแฮ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้เพื่อขอความอนุเคราะห์ และเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล

๓.๖.๓ ผู้วิจัยประสานงานกับท่านพระครูวิมลกิตติสุนทร เจ้าอาวาสวัดพระธาตุซ่อแฮ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อชักชวนถึงความเข้าใจในการตอบแบบสัมภาษณ์ และยืนยันถึงวันเวลา และสถานที่ที่จะใช้ทำการจัดการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion)

๓.๖.๔ ผู้วิจัยได้เดินทางไปวัดพระธาตุซ่อแฮตามกำหนดการที่ได้มีการนัดหมายไว้ เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความคุ้นเคย และมีความเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เพื่อที่จะให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะได้ไม่เกิดความระแวงสงสัย ทำให้ได้ข้อมูลที่ดี มีความถูกต้อง แม่นยำ และยังทำให้เกิดความสะดวกสบายในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการให้ตัวแทนกลุ่มได้ตอบแบบสัมภาษณ์ และการทำการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่อาจจะปิดบังซ่อนเร้นอยู่ ที่อาจจะทำให้ผู้วิจัยไม่ได้รับข้อมูลที่แท้จริง ดังนั้น ในการจัดทำ การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้แบ่ง หรือกำหนดหน้าที่ให้กับผู้ช่วยในการวิจัย ได้แก่

๑. พระศักดิ์ดา จนทโก เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม(Moderator)นำเข้าสู่ประเด็นข้อคำถามที่จะเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

๒. นายวิรุฬห์ศักย์ แนวภูวนนท์ เป็นผู้ทำการจดบันทึกข้อมูล(Notetaker)คำสนทนา โดยการจดบันทึกย่อในการสนทนา

๓. พระสมชาย ทุมมสาโร เป็นผู้บันทึกเทปในการสนทนา โดยการบันทึกเสียงลงในเครื่องบันทึกเสียง

๔. นายเด่น เชื้อเมืองพาน เป็นผู้บันทึกวิดีโอเทป (ภาพเคลื่อนไหว)

๕. นางภาวิ ศักดิ์สิทธิ์ และนายปัญญาพัฒน์ สิริกรวัฒนกุล เป็นผู้บันทึกภาพนิ่ง

ผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทำการตรวจสอบอุปกรณ์ในการเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ เช่น เทปสำหรับบันทึกเสียง เครื่องเสียง ไมโครโฟน กล้องถ่ายรูปสำหรับทำการบันทึกภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกภาพวิดีโอสำหรับบันทึกภาพเคลื่อนไหว ให้อยู่ในความพร้อมที่จะใช้งาน และเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ ได้รับความร่วมมือ และได้รับการต้อนรับจากท่านพระครูวิมลจิตติสุนทร เจ้าอาวาสวัดพระธาตุซ่อแฮ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างดีในการให้การตอบสัมภาษณ์ และการจัดห้องประชุมในการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีบรรยากาศของความสงบ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เกิดความผ่อนคลาย ทำให้การสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกสบาย ไม่เคร่งเครียด สร้างความรู้สึกที่สบายใจ มีความเป็นกันเอง และเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ทั้งผู้ตอบแบบสัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) และผู้ดำเนินการมีสภาพจิตใจที่ดี ทำให้ได้ข้อมูลที่ดี มีความถูกต้อง แม่นยำ และในการดำเนินการจัดสนทนากลุ่มนั้นผู้วิจัยได้จัดทำของที่ระลึก ของว่าง และใบประกาศนียบัตรเพื่อมอบให้กับทุกรูป/คนที่ได้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) นอกจากนี้ทางวัดยังจัด

นำดื่มไว้บริการให้กับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และผู้ที่เข้าร่วมทำการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) อีกด้วย

ผู้ดำเนินการทำสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย เหตุผลที่ต้องมาเก็บข้อมูล พร้อมทั้งได้มีการขอทำการบันทึกเทปในระหว่างที่มีการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) และการตอบข้อสงสัยบางอย่าง บางประการของตัวแทนกลุ่มที่เข้าร่วม เพื่อไม่ให้เกิดข้อสงสัยในบทบาทของผู้วิจัย เพื่อให้เกิดความสบายใจในการให้ข้อมูลบางอย่างที่จำเป็นต่องานวิจัย และยังให้ความมั่นใจว่า ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลหรือรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ การเขียนรายงานการวิจัยก็จะทำอย่างเป็นกลาง ปราศจากอคติ(Bias) ทั้งนี้ก็เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพ ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่การงานของผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใดตลอดระยะเวลาที่มีการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลได้มีความเต็มใจเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ข้อมูลที่จะพูดคุยหรือร่วมแสดงความคิดเห็นต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง หรือบริบทของตนเองอย่างมีความมั่นใจ ไม่มีความลังเลที่จะตอบคำถาม และในขณะเดียวกันก็มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้วิจัยและผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) อันเป็นบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) มาเตรียมความพร้อมเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการบรรณาธิกรณข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และทำการสังเคราะห์เพื่อนำมาบูรณาการกับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) และเรียบเรียงตามประเด็นที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาที่กำหนดไว้